

Ministerstvo zemědělství

Sucho v regionech mohou pomoci řešit dotace

V posledních letech celá Česká republika čelí změnám klimatu, které zásadně ovlivňují životy lidí a zemědělskou produkci v jednotlivých regionech. Cestou, jež by pomohla ke zlepšení kritické situace, jsou dotace pro města a obce na chytré hospodaření s vodou od Ministerstva zemědělství ČR, které byly vyhlášeny v letošním roce.

ILUSTRAČNÍ FOTO: PIVABACON

Petra Dočkalová

Stav povrchových a podpovrchových vod v České republice je v posledních letech v některých regionech na alarmujícím podprůměru. Na vině je změna klimatu, která se projevuje v celé Evropě. Již v minulosti se naše území setkala s dlouhodobějšími epizodami sucha, projevujících se v letech 1961–1964, 1971–1973, 1982–1985 a zejména v období 1989–1992. Nedostatek vody v posledních letech je zapříčiněn mírnými zimami s podprůměrnými sněhovými srážkami a celoročně nízkými dešťovými srážkami. Srážkový deficit se projevoval již v roce 2014, od února roku 2015 se podle Hydrometeorologického ústavu tento deficit nadále prohluboval a za posledních 55 let byl tento rok společně s rokem 1973 srážkově nejhorším.

Situace je o to komplikovanější, že vzhledem k charakteru srážek je schopnost predikce a vytváření opatření nepřesná. Srážky jsou značně nahodilé a variabilní ve své intenzitě. Krajina se tak musí vyrovnat s extrémní počasí, kdy hrozí přívaly vod a regionální záplavy. Na druhé straně se pak musí vyrovnat také se suchem a nízkou hladinou povrchových vod.

Závažnost a důležitost chytrého hospodaření s vodou řešili vědci v minulosti především z hlediska zachrany velkého chráněného území. V roce 1998 byl spuštěn „Program revitalizace šumavských mokřadů a rašelinišť“, jenž měl za cíl zachování biodiverzity mokřadů a rašelinišť a celkovou ná-

pravu narušeného vodního režimu na území, kde zejména v 80. letech 20. století docházelo k výraznému odvodňování. V rámci programu na vytipovaných lokalitách Modravské slati a Vltavského luhu byly umístěny hráze pro zadržování vody. Tento program byl financován, mimo jiné Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky. V současnosti již byl ukončen a nahrazen „Operačním programem Životní prostředí“, jenž je podporován ze strany Evropské unie.

V posledním desetiletí, kdy se srážková situace promítá také do zemědělské produkce, se stále více diskutuje problematika nedostatku vody i v této souvislosti. Kromě zemědělců se musí s rozmary počasí potýkat také města a obce, jež trápí sucho nebo přívalové deště, které často způsobí lokální záplavu a erozi půdy z polí. Podle ekologa a bývalého ministra Bedřicha Moldana je zásadním problémem neodpovědné hospodaření na polích současných vlastníků, kteří půdu pouze pronajímají pro krátkodobý ekonomický zisk, což je základním problémem našeho zemědělství ve vztahu ke krajině. Celý tento koncept hospodaření také postrádá dlouhodobější perspektivu udržení úrodnosti půdy a vody v krajině. Této problematice se věnuje studie Koalice pro řeky a Univerzity Palackého v Olomouci, která získala ocenění v soutěži „Adaptační opatření roku 2015“. Navrhovaná opatření jsou přírodě blízká a mají mít co nejpozitivnější dopad na přírodní prostředí. Zásadní je podle studie kombinace všech možných opat-

ření jak u malých toků a lesů, tak také vytváření nových mezí a hrázek u polí, nebo zelené střechy a retenční opatření v městské zástavbě. Studie se zaměřila především na oblast Moravy, která je v posledních letech zužována kromě sucha, také častými přívalovými dešti způsobujícími lokální záplavy.

Obdobný problém řeší obce nejen na jihu Moravy, ale problémy se suchem a nárazovými záplavami řeší také obce a města směrem dále na sever až do Slezska. Nedostatek vody komplikuje život rovněž lidem ve Zlínském kraji. V obcích Vysoké Polné a Drnovice byl na konci června dokonce vyhlášen zákaz používání pitné vody pro napouštění bazénů a zalévání zahrad.

Jak bojovat s kritickým nedostatkem vody či jak vytvořit efektivní protipovodňová opatření napověděl seminář Sdružení místních samospráv ČR konaný koncem června v Holešově. Marianem Čierníkem, ředitelem odboru vody v krajině a odstraňování povodňových škod z Ministerstva zemědělství, zde byl představen dotační program č. 129 290 s názvem „Podpora opatření na drobných tocích a malých vodních nádržích“. Podle informací Ministerstva zemědělství bude tento projekt realizován od letošního roku až do roku 2020. Finanční rámec je tvořen 2 miliardami korun, z toho 1,6 miliardy tvoří samotné dotace a 400 milionů korun vlastní zdroje účastníků programu.

Cílem programu je zlepšení technického stavu drobných vodních toků a malých vodních nádrží. Tato

opatření mají upravit odtokový režim vody tak, aby přispěla ke zvýšené schopnosti zadržení vody v krajině a případně zlepšila bezpečný odtok přebytečné vody z míst, kde by hrozily povodně. Předmětem podpory jsou především rekonstrukce, opravy a odbahnění nerybochovných rybníků, čímž se výrazně zlepší jejich technický stav. Dále lze z dotace financovat výstavbu nových nerybochovných rybníků a nádrží, přičemž dojde ke zvýšení zásob užitkové vody pro obec tak, aby mohla být využita v období sucha nebo při hrozbě požáru.

Program je dále členěn na dva podprogramy. Podprogram č. 129 292 „Podpora opatření na drobných vodních tocích, rybnících a malých vodních nádržích“ je určen hlavně pro státní podniky Povodí a Lesy ČR. Je zaměřen na zajištění péče o drobné vodní toky, související objekty a malé vodní nádrže. Druhý podprogram č. 129 293 „Podpora opatření na rybnících a malých vodních nádržích ve vlastnictví obcí“ je určen právě obcím a svazkům obcí.

Ten je zaměřen především na zlepšení technického stavu malých nádrží, hrází, odtokových kanálů a zvýšení protipovodňové ochrany obcí. Výše podpory pro rekonstrukci, obnovu, odbahnění či výstavbu nové vodní nádrže je dotována do výše 80% z uзнatelných nákladů stavebně-technologické části projektu.

Podmínkami pro realizaci jsou stálý přítok z vodního toku. Všechny podpořené rybníky a vodní nádrže také musí po realizaci splnit podmínku dostatečné povodňové ochrany obce. Žadatelé musí doložit vlastnictví vodního díla a pozemku pod ním. Musí uvést druh pozemku a využití. Příjemce dotace se taktéž musí zavázat, že po dobu deseti let od realizace nebude v dané nádrži či rybníku vykonávána jakákoli podnikatelská činnost a rybníky zůstanou nerybochovné.

Všechny potřebné formuláře a pravidla pro získání dotací jsou na internetových stránkách Ministerstva zemědělství. První výzva Ministerstva zemědělství již byla uveřejněna a pro-

bíhala v termínu od ledna do konce dubna roku 2016. Do podprogramu pro obce se o dotace přihlásilo celkem 294 obcí. Celková předpokládaná hodnota v předběžném odhadu činí cca 325 mil. korun. Předpokládaný termín pro vyhlášení druhé výzvy pro příjem žádostí proběhne v druhém pololetí roku 2016.

Dalším tématem, které se na semináři probíralo bylo chytré hospodaření s dešťovou vodou na něž je také vypsán již výše uvedený dotační titul „Operačního programu Životní prostředí“ Ministerstva životního prostředí, jenž je financovaný z fondů Evropské unie. Opatření jsou zde zaměřená, mimo jiné, na prevenci a ochranu obyvatel, kulturního dědictví a zlepšení kvality informačního toku během povodňové bdělosti. Díky úpravám koryt v zastavěných oblastech obcí, lze získat také podporu na eliminaci povodňových průtoků. Ta jsou prováděna především v co největším souladu s přírodou, čímž dochází ke zlepšení vodohospodářské infrastruktury obce. ■

